

Forskerutdanningsmeldingen 2013

Det medisinsk-odontologiske fakultet

Forskerutdanningsmeldingen er basert på innspill fra instituttene, Programutvalg for forskerutdanning (PFU) og ledergruppen ved fakultetet. I tillegg tar meldingen utgangspunkt i fakultetets handlingsplan for forskerutdanningen som inneholder en oversikt med prioriteringer for 2013.

I 2013 hadde fakultetet i underkant av 500 aktive ph.d.-kandidater og 92 forskerlinjekandidater (ved utgangen av året). 115 kandidater disputerte i 2013 som overstiger rekordåret 2012. 88 ble tatt opp til programmet ved fakultetet. Med det høye antallet ph.d-grader som sluttføres ved Det medisinsk-odontologiske fakultet blir det desto viktigere å betone betydningen av overførbare ferdigheter som del av kandidatenes fremtidige karrierevalg, og fakultetet arbeider i sitt strategiarbeid med å finne tiltak for dette.

Forskerutdanningen ved fakultetet er et viktig satsningsområde, og det ble i 2013 satt i gang to større prosjekter:

- ∞ Gjennomgang av kursporteføljen
- ∞ Utarbeidelse av et kompetansehevingsprogram for veiledere.

Arbeidet med å styrke Forskerlinjen ble videreført i 2013. Forskerlinjen hadde ved utgangen av 2013 92 aktive studenter. Ved utgangen av 2013 har totalt 74 studenter fullført forskerlinjen.

Etter at ny forskrift for ph.d.-graden ved UiB ble vedtatt i juni 2013, har fakultetet gjort en rekke tilpasninger i retningslinjer og maler med utfyllende regler for den sentrale ph.d.-forskriften, endringer i retningslinjer for publikasjoner i doktorgradsavhandlingen, veiledning for bedømmelse av doktorgrader og retningslinjer for beregning av studiepoeng i opplæringsdelen.

Forholdet mellom forskerutdanning og forskningssatsninger ved fakultetet – vurdering

I løpet av 2013 har nye ph.d.-emner tilknyttet ulike forskergrupper og forskerskoler blitt opprettet. Det nasjonale kvalifikasjonsrammeverket er godt kjent blant våre institutt, og Programutvalg for forskerutdanning bruker dette som grunnlag for å sikre at emnene er av god kvalitet.

Det ble i løpet av våren 2013 foretatt en nyoppnevning av forskerskolene ved fakultetet. To nye forskerskoler ble opprettet og tre forskerskoler er videreført. Det planlegges ytterligere to forskerskoler - i global helse og i odontologi. Flere av forskerskolene har etablert samarbeid på tvers av institutt, fakultet, helseforetak og andre utdanningsinstitusjoner både nasjonalt og internasjonalt. Et av de nye sentrene for fremragende forskning «Centre for Cancer Biomarkers» (CCBIO) planlegger oppstart av en egen tematisk forskerskole som drives på tvers av flere institutter. I tillegg har fakultetet siden 2005 drevet Bergen Research School in Inflammation (BRSI) som er en tematisk forskerskole. Det forventes at alle aktive forskerskoler ved fakultetet oppretter forskerkurs og inkluderer ph.d.-kandidater i sine aktiviteter og forskning.

Flere institutter melder om at de er aktive i nasjonale forskerskoler som styrker ph.d.-kandidatenes muligheter til å skreddersy opplæringsdelen, bl.a. den nasjonale forskerskolen BioStruct.

To Senter for fremragende forskning (SFF) som ble etablert ved fakultetet i 2013, og det forventes at disse sentrene blir en viktig læringsarena for ph.d.-kandidater. I tillegg er det planlagt å opprette flere ph.d.-kurs tilknyttet SFF-ene.

Instituttene rapporterer om godt samsvar mellom forskningssatsningene og forskerutdanningen. Det er god bevissthet om at de beste doktorgradene skapes der kandidatene får god veiledning og oppfølging i et sterk vitenskapelig miljø. Dette sikres gjennom tematiske forskerskoler. Videre er det blant de kliniske miljøene tett samarbeid med helseforetakene. Andre institutt melder om viktigheten av å legge vekt på karriereplanlegging for ph.d.-kandidater.

Fakultetet har flere kjernefasiliteter, deriblant infrastruktur for registerbasert forskning, som kan gi datagrunnlag for flere ph.d.-prosjekt samt fungere som utgangspunkt for forskerkurs av høy kvalitet. Dette arbeidet er godt i gang, og fakultetet forventer at det gode arbeidet forsetter.

Gjennomstrømning - vurdering og behov for tiltak for å forbedre denne

Gjennomføringsgraden i forskerutdanningen er høy, og nettotiden for gjennomføring er generelt sett lav. Det er imidlertid noen institutter som rapporterer om at deres ph.d.-kandidater har problemer med å fullføre på normert tid. Den reelle tiden for forskning (2,5 år) oppfattes som altfor kort, spesielt innenfor eksperimentelle og translasjonelle prosjekter.

Et tiltak som vurderes som effektivt for å sikre god gjennomstrømning er kontinuerlig oppfølging av de som har problemer med progresjon. Fakultetet har som målsetning at alle ph.d.-kandidater skal ha to veiledere og knyttes til en forskningsgruppe eller forskerskole. Det er viktig å sikre god veilederopplæring og oppfølging av kandidater og veiledere som melder om problemer i enten veiledningsforholdet eller progresjon av doktorgradsprosjektet. Midtveisevalueringen og framdriftsrapporten blir blant flere institutter nevnt som et viktig tiltak til å bedre gjennomstrømningen.

Underkjenning - vurdering og behov for tiltak

I 2013 var det syv underkjenninger. To har allerede levert på nytt og resten har ny frist i løpet av 2014. Totalt sett er antallet underkjenninger lavt med tanke på hvor mange avhandlinger som leveres ved fakultetet hvert år. Videre blir de fleste avhandlinger som leveres for andre gang godkjent. Tiltak som vurderes for å unngå underkjenninger i fremtiden er blant annet fokus på akademisk skriving, spesielt av sammendraget til avhandlingen. Det pekes også på at det er viktig å sikre kunnskap om forskningsmetodikk og tematikken som blir belyst ved valg av komitémedlemmer. Fakultetet har blant annet vedtatt en veiledning for sammenstilling av ph.d.-avhandlinger og oppdaterte i 2013 veiledning ved bedømmelse av doktorgrader ved fakultetet. Begge disse veiledningene sammen med framdriftsrapportering og midtveisevaluering, anses som gode kvalitetstiltak for å ytterligere heve kvaliteten av doktorgradsarbeidene og komiteens vurdering av innleverte avhandlinger.

Veilederopplæring - vurdering av situasjon, effekter og behov

Det ble i oktober 2013 nedsatt en arbeidsgruppe for å etablere forbedret opplegg for veilederopplæringen ved fakultetet. Opplæringen skal både ivareta veiledernes behov for å kjenne regler og retningslinjer knyttet til forskerutdanningen, og være en arena for faglig påfyll når det gjelder veiledning. Det jobbes med å utvikle et web-basert kurs, og det planlegges en pilot for et slikt kurs i løpet av 2014. Det er et mål at alle nye veiledere skal fullføre kurset før de blir formelt oppnevnt som veiledere. Arbeidsgruppen er videre bedt om å skissere et opplegg for en utviding av det eksisterende dagsseminaret for ph.d.-veiledere. Det tas sikte på oppstart av enten en pilot for e-læring eller et oppstartskurs høsten 2014, og full drift i løpet av våren 2015. Det anses som realistisk at veilederseminaret kjøres på samme måte som tidligere også i 2014, og at et noe mer omfattende opplegg kan etableres høsten 2015.

Kvalitetssikring av forskerutdanning -- vurdering av situasjon og behov

Kursporteføljen for forskerutdanning på ph.d.-nivå gjennomgås i 2014, Målet er blant annet å sikre kvaliteten på den opplæringen som gis som en del av forskerutdanningen. Arbeidsgruppen startet arbeidet høsten 2013, og tar sikte på å gå gjennom kursene for å identifisere mulige overlapp, se hvilke fagområder som mangler og om det er behov for å etablere nye forskerkurs. Det jobbes spesielt med å gjennomgå seminarserier som tilbys ved de ulike instituttene ved fakultetet, og se om noen av disse bør omdefineres som forskerkurs. Ellers ser man også på nasjonale forskerskoler og kurs som tilbys gjennom disse. Det er også en utfordring ved fakultetet å vurdere omfanget og relevansen av spesialistkurs som tilbys leger i spesialisering når opplæringsdeler skal godkjennes. Komitéen har derfor blitt bedt om å vurdere grenseoppgangen mellom spesialistkurs og forskerkurs. Fakultetet tilbyr ett felles grunnkurs i medisinsk og helsefaglig forskning (MEDMET1) som tilbys to ganger årlig. Høsten 2013 var det venteliste for å kunne delta på kurset. Arbeidsgruppen skal også gjennomgå grunnkurset for å vurdere behov for endringer. Senter for internasjonal helse tilbyr et metodekurs (INTH301) som per i dag gir fritak for det obligatoriske kurset. Gruppen jobber med å

sammenligne kursene og vurdere hvorvidt begge kurs skal beholdes. Instituttene er godt fornøyd med kvalitetssikringssystemene som er opprettet, eksempelvis semesterregistrering, framdriftsrapportering og midtveisevaluering. Alle disse evalueringsverktøyene er gode verktøy både for fakultet og institutt, og brukes for å sikre god oppfølging av forskningsmiljøer, veiledere og ph.d.-kandidater.

Til sist anser fakultetet det som viktig at våre ph.d.-kandidater har forskningsopphold ved utenlandske institusjoner som del av sin forskerutdanning. Det ble i 2013 utlyst stipend til utenlandsopphold til våre ph.d.-kandidater, postdoktorer og vitenskapelig fast ansatte for å stimulere til økt mobilitet.